

บทบาทสหรัฐอเมริกากับการส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทย THE ROLE OF THE UNITED STATES IN PROMOTING DEMOCRACY IN THAILAND

สมชัย แสนภูมิ *

Somchai Saenphumi

Corresponding author E-mail: somchai.sa@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเป้าประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทสหรัฐอเมริกาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทย ตั้งแต่ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุคสงครามเย็น และหลังสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบต่าง ๆ ในการส่งเสริมประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังทางทหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านงบประมาณ และด้านวัฒนธรรม เป็นต้น หลังสงครามเย็นสหรัฐอเมริกาใช้รูปแบบการสนับสนุนประชาธิปไตยแบบการให้ทุนองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ผ่าน National Endowment for Democracy (NED) เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการอบรมพัฒนาด้านต่าง ๆ และทุนวิจัยผ่าน US Agency for International Development (USAID) จนเกิดข้อถกเถียงว่าสหรัฐอเมริกาแทรกแซงกิจการภายในของไทยหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าสหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงกิจการภายในของไทย แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกามีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมประชาธิปไตย

คำสำคัญ: บทบาทสหรัฐอเมริกา, การส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทย, กองทุนเพื่อประชาธิปไตยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา, มือนักศึกษา

Abstract

This article aims to study the United States' role in promoting democracy in Thailand from the post-World War II, the Cold War, and the post-Cold War to nowadays. To present models for promoting democracy such as military power, economy, budget, and culture. After the Cold War, the United States used support for democratic NGOs funded through a National Endowment for Democracy (NED) to create activities to develop democracy and human rights. Including various development training and research funding through the U.S. Agency for International Development (USAID) until the argument that the United States interfered in Thai internal affairs or not. However, although there is no evidence that the United States has interfered in Thai internal affairs, it cannot be denied that the United States has continued to promote democracy.

Keywords: United States' role, Promoting Democracy in Thailand, National Endowment for Democracy, Thai Student movement.

* หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

บทนำ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกเข้าสู่สภาวะสงครามเย็นระหว่างขั้วอำนาจเสรีประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทต่อประเทศโลกที่ 3 มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค สหรัฐอเมริกาจึงนำกองทัพเข้าไปประจำการในพื้นที่ต่าง ๆ ของไทยตามแนวทางแบบ Hard power เพื่อต่อต้านการแผ่ขยายของอุดมการณ์และทำสงครามจิตวิทยากับคอมมิวนิสต์ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เช่น CIA, United States Information Service (USIS) และอื่น ๆ ร่วมกับการใช้ Soft power โดยเฉพาะการให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในไทย ผ่านนักวิจัยของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริการ่วมกับนักวิจัยไทย หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง บทบาทของสหรัฐอเมริกาแบบ Hard power เริ่มลดลง แต่ยังคงใช้แนวทางแบบ Soft power เช่น ให้ทุนจำนวนมากสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ สร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศสามารถนำไปสู่ประชาธิปไตยได้หลายวิธี อาทิ ผ่านความช่วยเหลือทางเทคนิคที่เน้นไปที่กระบวนการเลือกตั้ง การสร้างความเข้มแข็งให้กับกฎหมายและกระบวนการตุลาการในการตรวจสอบอำนาจการบริหาร และส่งเสริมองค์การภาคประชาสังคมรวมถึงเสรีภาพของสื่อ ผ่านการปฏิรูประบบการศึกษาและเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากร (increasing per capita

incomes) ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยให้เอื้อต่อความเป็นประชาธิปไตย เช่น Peceny (1995, p. 398) เสนอว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะใช้กองทัพเข้ามาแทรกแซง และ Meernik, Krueger, and Poe (1998) พบว่าระบอบประชาธิปไตยจะได้รับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากกว่าระบอบอื่น เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายคนเสนอว่าความช่วยเหลืออาจจะบ่อนทำลายกระบวนการรับผิดชอบที่จำเป็นสำหรับรัฐบาลประชาธิปไตย หรือแม้กระทั่งกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งและความพยายามก่อการรัฐประหารและความขัดแย้งที่รุนแรง (Knack, 2004, p. 251)

การสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาในยุคสงครามเย็น

เดิมทีประเทศไทย (สยาม) อำนาจอการปกครองรวมศูนย์อยู่ภายใต้ระบอบกษัตริย์ การปฏิรูปโดยเบื้องบนทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยภายใต้การรวมศูนย์อำนาจของสถาบันกษัตริย์ สถาบันทางการเมืองอันทันสมัยของไทยถูกออกแบบในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 (1868-1910) อันเป็นผลมาจากแรงกดดันจากภัยคุกคามระหว่างประเทศและแนวความคิดทางการเมืองแบบตะวันตก (Murashima, 1988, p. 83) ในปี 1932 เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยกลุ่มนายทหารที่มีการศึกษาแบบตะวันตก (คณะราษฎร) พวกเขาได้เปลี่ยนผ่านประเทศให้มีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ในการปกครองแต่ยังไม่เป็นประชาธิปไตย ระบอบการปกครองใหม่นี้ถูกเสนอโดย Fred Riggs ว่าเป็นระบอบ “อำ

มาตยธิปไตย” (Bureaucratic polity) เพราะการเมืองในขณะนั้นเป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มข้าราชการด้วยกันเองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง ซึ่งระบบราชการในขณะนั้น (รวมถึงกองทัพ) มีความเป็นอิสระและเพิกเฉยต่อแรงกดดันภายนอกกลุ่มเพื่อสนองผลประโยชน์ (Painter, 2006, p. 28) เนื่องจากระบบเศรษฐกิจถูกผูกขาดโดยรัฐ การเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจจึงได้รับการใกล้เคียงโดยระบบราชการที่มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวซึ่งมักจะทำให้กลุ่มชาวจีนเสียเปรียบเป็นผลให้ผู้ประกอบการต้องพึ่งพาชนชั้นนำของรัฐ ซึ่งพวกเขาได้พัฒนาความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกับเหล่าข้าราชการที่มีอำนาจ

จนกระทั่ง สิ้นสุดทศวรรษ 1950s ประเทศไทยเข้าสู่ยุคระบอบทหารจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (1959-1963) และจอมพลถนอม กิตติขจร/จอมพลประภาส จารุเสถียร (1963-1973) ซึ่งเริ่มระบบตลาดเสรีและอุตสาหกรรมภายใต้การสนับสนุนและได้รับความช่วยเหลือด้านการทหารและเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา โดยประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาประมาณ 1 พันล้านดอลลาร์และได้รับความช่วยเหลือด้านการทหารประมาณ 2 พันล้านดอลลาร์ระหว่างปี 1950-1988 ซึ่งได้รับ 2 พันล้านดอลลาร์จากจำนวนเงินทั้งหมดระหว่างปี 1965-1975 เพียงอย่างเดียว (Glassman, 2004, p. 37) ระบอบทหารนี้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการของระบอบเผด็จการไทย โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิมนุษยชน กีดกันพรรคการเมืองฝ่ายค้าน และปิดกั้นสื่อเสรี ในขณะเดียวกัน ยุคนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูสถาบันพระมหากษัตริย์และการ

สร้างเครือข่ายทางอำนาจที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองไทยเพื่อให้คนที่เหมาะสมอยู่ในตำแหน่งที่เครือข่ายต้องการ แม้ว่าเครือข่ายทางอำนาจนี้จะกลุ่มจารีตนิยมหรือนุรักษ์นิยมแต่ก็สนับสนุนการปฏิรูปแบบเสรีนิยมหลายประการเช่นกัน (McCargo, 2005)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในยุคสงครามเย็นส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนและได้เปลี่ยนโครงสร้างทางอำนาจของสังคมอย่างมีนัยสำคัญเกิดขึ้นชั้นกลางใหม่ Girdling จำนวนมาก ชนชั้นกลางและแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมไปถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 100,000 คน ในปี 1972 ซึ่งเพิ่มขึ้น 5 เท่าจาก 18,000 คนในปี 1961 ซึ่งเป็นผลมาจากการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาส่วนหนึ่ง ด้านการทหารนั้น จำนวนความช่วยเหลือต่อกองทัพไทยช่วง 1951-1971 คิดเป็นร้อยละ 59 ของงบประมาณทางการทหารทั้งหมดของไทย (Girdling, 1981, p. 236) ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาส่งผลให้ไทยมีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปีในปี 1961-1966 ร้อยละ 7.5 ต่อปีในปี 1967-1971 ร้อยละ 6.2 ต่อปีในปี 1972-1976 และร้อยละ 7.1 ในปี 1977-1981 ความช่วยเหลือและการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกามีความสำคัญต่อการพัฒนาในเงื่อนไขสองประการ ดังนี้ 1) ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงการสร้างถนนในพื้นที่ชนบทของไทย 2) ให้การสนับสนุนระบอบอำนาจนิยมเช่นในระบอบของจอมพลสฤษดิ์เพื่อช่วยสร้างเครื่องมือให้รัฐสามารถ

ควบคุมแรงงานและองค์กรชาวนาไม่ให้ลุกฮือได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการควบคุมแรงงานและชาวนานั้น สหรัฐอเมริกายังช่วยกำหนดรูปแบบการพัฒนากระบวนการทางการเมืองการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานพัฒนาระหว่างประเทศและผู้นำที่เป็นตัวแสดงหลักระหว่างประเทศ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาในยุคสงครามเย็นยังสนับสนุนตำรวจไทยในยุคของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ผ่านสำนักงานข่าวกรอง (CIA) เพื่อสนับสนุนตำรวจไทยในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ (Glassman, 2004, pp. 36-37)

บทบาทของรัฐบาลทหารยังมีเรื่อยมาจนกระทั่งปี 1973 นักศึกษาและชนชั้นกลางในเมืองลุกฮือขึ้นเรียกร้องการปฏิรูประบอบการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยและเรียกร้องให้ทหารคืนอำนาจให้ประชาชน อันนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือด (14 ตุลา) และนักศึกษาได้รับชัยชนะส่วนหนึ่งมาจากการที่พลเอกกฤษณ์ สีวะราปฏิเสธคำสั่งปราบปรามนักศึกษา หลังชัยชนะของนักศึกษาประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยเพียงระยะสั้น ๆ เพราะในปี 1976 กองทัพได้ฟื้นฟูอำนาจกลับมาหลังภาคประชาสังคมอ่อนแอลง ต่อมาในทศวรรษที่ 1980s ภายใต้การนำของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เหล่าปัญญาชน นักวิชาการ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเริ่มเรียกร้องประชาธิปไตยและต้องการการเมืองแบบเสรีนิยมที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้ง นำไปกับการลงจากอำนาจของพลเอกเปรมในปี 1988 หลังจากนั้น มีการเลือกตั้งและเศรษฐกิจไทยมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดและสิ้นสุดยุคสงครามเย็น (Jäger, 2012, p. 1141)

บทบาทสหรัฐอเมริกากับการส่งเสริมประชาธิปไตยหลังสงครามเย็น

บทบาทการส่งเสริมประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาจากเดิมที่ใช้แนวทาง Hard power ให้การสนับสนุนด้านการทหารแก่ไทยเมื่อสิ้นสุดสงครามเย็นสหภาพโซเวียตล่มสลายพร้อม ๆ กับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่อ่อนกำลังลง สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนนโยบายและรูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยผ่านการให้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยต่าง ๆ ผ่าน National Endowment for Democracy (NED) ซึ่งถูกก่อตั้งขึ้นในปี 1983 และในช่วงปี 1990 ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐสภาสหรัฐอเมริกาในการปรับงบประมาณ 30-35 ล้านดอลลาร์ต่อปี NED มีส่วนร่วมในกิจกรรมสำคัญหลายประการเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือประชาธิปไตย กิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือเงินช่วยเหลือของ NED สำหรับนักประชาธิปไตยทั่วโลก NED ยังสร้างเครือข่ายในกลุ่มที่มุ่งเน้นประชาธิปไตยเช่นผ่าน "ขบวนการเพื่อประชาธิปไตยนานาชาติ" (World Movement for Democracy) (Scott & Steele, 2005, p. 442) ในช่วงทศวรรษที่ 1990 NED ให้ทุนสนับสนุนช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ กว่า 100 ประเทศ ผ่านมูลนิธิที่เป็นพหุนิยมเพื่อพัฒนาเอกชน เช่น สหภาพการค้าและองค์กรอื่นของภาคพลเมือง โดยเฉพาะองค์กรที่มีบทบาทเพื่อสตรี เยาวชน และชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ ยังมีโครงการ "การจัดการปกครองแบบประชาธิปไตย" (Democratic governance) เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง ระบบการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารราชการ ศูนย์

นโยบายสาธารณะ นิติบัญญัติ หลักนิติธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือนกับทหาร บทบาทของ NED ยังมุ่งเน้นด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม และการสื่อสารเพื่อช่วยพัฒนา วัฒนธรรมของพลเมืองที่ยึดมั่นในหลักนิติธรรมเสรีภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในการนับถือ ศาสนา และการแสดงออก (รวมถึงสื่อมวลชน) และการปกครองของเสียงข้างมากและสิทธิ ของชนกลุ่มน้อย (Scott, 1999, p. 154) สำหรับประเทศไทยนั้น เราเป็นหนึ่งในหลาย ประเทศที่ได้รับการสนับสนุนจาก NED ผ่าน การเขียนคำร้องของบประมาณประจำปีเพื่อ ทำกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและพัฒนาสิทธิ มนุษยชนต่าง ๆ โดยเฉพาะเฉพาะกลุ่มองค์กร พัฒนาเอกชน (NGOs) ต่าง ๆ ของไทย

บทบาทสหรัฐอเมริกากับการส่งเสริม ประชาธิปไตยหลังรัฐประหารปี 2014

ในปี 2014 รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรถูกคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชายึดอำนาจ และปกครองด้วยระบบเผด็จการทหารเรื่อยมา สหรัฐอเมริกามีปฏิกิริยาตอบโต้ไทยคือ การงดให้เงินสนับสนุนทางการทหารแก่ไทย 4.7 ล้านดอลลาร์ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของงบช่วยเหลือประจำปี รวมไปถึงการงดช่วยเหลือด้านอาวุธ และการฝึกอบรมในสหรัฐอเมริกาสำหรับ เจ้าหน้าที่รัฐไทย และยกเลิกการซ้อมรบ ร่วมกันประจำปี (Cobra Gold) ในปี 2015 อีกด้วย นอกจากนี้ ผู้นำสหรัฐอเมริกายังแสดงความกังวลต่อไทยและเรียกร้องให้เร่งมีการ เลือกตั้งและมีความเป็นประชาธิปไตย เงินที่ สหรัฐอเมริกาลงทุนในไทยถูกถอนออกอย่างน้อย 10 ล้านดอลลาร์ เนื่องจากตามกฎหมาย

สหรัฐอเมริกาห้ามให้การช่วยเหลือรัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจ (Miller, 2014) แต่อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาตัดสินใจไม่ยกเลิกการฝึก ร่วมกัน แต่จะลดระดับความสำคัญลงโดย ส่งเจ้าหน้าที่ระดับล่างเข้าร่วมเท่านั้น และ ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ยังตัดสินใจที่จะ ให้ความช่วยเหลือทางทหารต่อไป เพื่อ ต้องการรักษาความสัมพันธ์กับไทยไว้เพื่อค่าน อำนาจที่เพิ่มขึ้นของจีน เราจะเห็นว่า สหรัฐอเมริกามีความกังวลที่จะผลักไทยไปอยู่ ในมือของประเทศจีน แม้ไทยกับสหรัฐอเมริกามีความตึงเครียดเรื่องรัฐประหาร การละเมิด สิทธิมนุษยชน แต่รัฐบาลทั้งสองก็ยังคงมี ความสัมพันธ์ที่ดีในระดับหนึ่งเพื่อต้านทาน อิทธิพลจากจีนในภูมิภาคนี้ (Harding, 2018)

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ไทยมี การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ภาควิชาการเมืองอย่างนักศึกษารวมตัวกันประท้วง รัฐบาลพลเอกประยุทธ์หลายครั้งและมักจะถูก สลายการชุมนุม เช่น กิจกรรมการ “ศุภกร 22 มาฉลองกันมัย” ซึ่งเป็นกิจกรรมการรำลึกวัน ครบรอบ 1 ปีการรัฐประหารของคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ ณ หน้าหอศิลปวัฒนธรรม แห่งกรุงเทพมหานคร เหตุการณ์นี้เป็น เหตุการณ์เข้าสลายการทำกิจกรรมครั้งใหญ่ ครั้งแรกหลังรัฐประหาร และมีนักศึกษาถูก ดำเนินคดี และจากเหตุการณ์นี้ได้ส่งผลให้ กลุ่มนักศึกษาหลาย ๆ กลุ่มรวมกันเป็น “กลุ่ม ประชาธิปไตยใหม่” เป็นต้น (สมชัย แสงภูมิ และคณะ, 2562) หลังจากนั้น บทบาท นักศึกษากับการเมืองกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง หลังมีการเลือกตั้งและศาลรัฐธรรมนูญมีมติยุบ พรรคอนาคตใหม่ กลุ่มนักศึกษาเริ่มเคลื่อนไหว ทางการเมืองในรูปแบบ “แฟลชม็อบ”

กระจายในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ จากนั้น วันที่ 13 ตุลาคม 2020 ก่อนการประชุมใหญ่ในวันถัดไป เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ารื้อค้นที่และเวทีปราศรัยของกลุ่ม “คณะราษฎร 2563” ซึ่งเดินทางมาร่วมชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย อันนำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2020 เป็นการชุมนุมใหญ่ภายใต้ชื่อ “คณะราษฎร 2563” ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ เช่น แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม, เยาวชนปลดแอก, กลุ่มดาวดิน และกลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย จัดการประชุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ก่อนเคลื่อนขบวนไปปักหลักค้างคืนที่ทำเนียบรัฐบาล เรียกร้องให้นายกฯ ลาออก ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ หลักเหตุการณ์ดังกล่าว ขบวนการนักศึกษาได้จัดการชุมนุมบ่อยครั้ง และมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปและกระจายกันเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ (บีบีซีไทย, 2563)

หลังการประชุมของนักศึกษาในปี 2020 สหรัฐอเมริกาที่ท่าที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในหลายกรณี เช่น วุฒิสมาชิกของสหรัฐอเมริกา 2 คน เสนอญัตติที่แสดงการสนับสนุนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยที่กำลังขยายตัวและเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการตามข้อเสนอนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวซึ่งได้รับการสนับสนุนร่วมกันโดย Bob Menendez สมาชิกระดับคณะกรรมการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของวุฒิสภาและ Dick Durbin เรียกร้องให้รัฐบาลไทย ปกป้องและรักษาประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรมและสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและเสรีภาพในการแสดงออก นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้ทางการ ปล่อยตัวนักเคลื่อนไหว

ทางการเมืองในทันทีและโดยไม่มีเงื่อนไขและละเว้นจากการคุกคามข่มขู่หรือข่มเหงผู้ที่มีส่วนร่วมในการประท้วงอย่างสันติเช่นเดียวกัน กับ Tammy Duckworth วุฒิสมาชิกสหรัฐอเมริกาเชื้อสายไทย ร่วมกับสมาชิกสภาองเกรสอีก 9 คน เรียกร้องให้รัฐบาลไทย ยุติความรุนแรงต่อนักเคลื่อนไหวทางการเมือง และมีมติสนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักศึกษา Duckworth เรียกร้องให้ผู้นำไทยรับฟังประชาชนและเคารพหลักการประชาธิปไตยซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของรัฐบาลที่พวกเขาทำงานอย่างหนักเพื่อก่อตั้งประชาธิปไตยที่มั่นคง (Senate Committee on Foreign Relations, 2020) มติของวุฒิสภาสหรัฐอเมริกาได้ย้าเตือนรัฐบาลไทยอย่างชัดเจนนับตั้งแต่รัฐประหารของ คสช. ว่าเป็นการตอบโต้และการดำเนินการของกองทัพไทยเสี่ยงต่อการบ่อนทำลายความสัมพันธ์แบบพหิภาคีระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา (Strangio, 2020)

บทบาทสหรัฐอเมริกากับการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย

จากข้อมูลข้างต้น เราจะพบว่า สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนงบประมาณและกำลังทางทหารแบบ Hard power แก่ประเทศไทยในยุคสงครามเย็นเพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ภายในประเทศและภูมิภาค หลังสิ้นสุดสงครามเย็นการสนับสนุนงบประมาณและกำลังทางทหารแปรเปลี่ยนไปเป็นการซ่อมปรร่วมกันประจำปี และการให้งบประมาณสนับสนุนด้านการพัฒนาต่าง ๆ แบบ Soft power ผ่าน US Agency for International

Development (USAID) เพื่อฝึกอบรมพัฒนา
ด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการให้ทุนวิจัยแก่นักวิชาการไทยเพื่อพัฒนาความเป็น
ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ นอกจากนี้
สหรัฐอเมริกายังดำเนินการแบบ Soft power
ผ่าน NED ที่ให้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรม
เพื่อพัฒนาคุณค่าประชาธิปไตย เสรีภาพสื่อ
สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ
และการจัดองค์กร เป็นต้น

นับตั้งแต่ปี 2016 – 2020 สหรัฐอเมริกา
ให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่องค์กร
พัฒนาเอกชน (NGOs) ผ่าน National
Endowment for Democracy (NED) กว่า
14 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 448 ล้านบาท
โดยในปี 2016 NGOs ไทยได้รับการสนับสนุน
กว่า 2,518,125 ดอลลาร์ ปี 2017 ได้รับการ
สนับสนุน 2,785,203 ดอลลาร์ ปี 2018 ได้รับ
การสนับสนุน 3,393,038 ดอลลาร์ ปี 2019
ได้รับการสนับสนุน 2,172,750 ดอลลาร์ และ
ปี 2020 ได้รับการสนับสนุน 3,187,265
ดอลลาร์ (National Endowment for
Democracy, 2021) หน่วยงานและโครงการ
ที่น่าสนใจได้แก่

1. Thai Volunteer Service หรือมูลนิธิ
อาสาเพื่อสังคม (มอส.) ได้รับงบประมาณ
สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง มอส.มีจุดประสงค์เพื่อ
ส่งเสริมให้ประชาชนมีความตั้งใจทำงานเพื่อ
ส่วนรวมผ่านการเป็นอาสาสมัครในโครงการ
ต่าง ๆ ขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)
ส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของ NGOs
และบุคคลที่ทำงานพัฒนาสังคม ส่งเสริมความ
ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและระหว่าง
NGOs และร่วมมือกับหน่วยงานในแวดวงการ
พัฒนา เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาชุมชน

และสังคม นอกจากนี้ มอส.ยังมีโครงการต่าง
ๆ ที่รับผิดชอบ เช่น โครงการอาสาสมัครนัก
สิทธิมนุษยชน, โครงการพลเมืองอาสา,
โครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมร่วมสร้างชุมชน
ยั่งยืน (อาสาคืนถิ่น), โครงการแลกเปลี่ยน
สหรัฐอเมริกา, โครงการอาสาสมัครนักวิจัย
PAR, โครงการเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพ
องค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนฯ (Young
Move), โครงการพัฒนาคู่มือใหม่เพื่อการ
เปลี่ยนแปลงสังคม เป็นต้น เพื่อสร้างพื้นที่ให้
คนรุ่นใหม่มีสำนึก ความรู้ และทักษะ ในการ
ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรม เท่าเทียม สันติ
ผ่านงานอาสาสมัคร (มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อ
สังคม, 2564)

2. Human Rights Lawyers
Association หรือสมาคมนักกฎหมายสิทธิ
มนุษยชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่าง
ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและ
ปกป้องสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้ประชาชน
ตื่นตัวและยึดหลักสิทธิมนุษยชน เสริมสร้าง
นักกฎหมายสิทธิมนุษยชนให้มีเครือข่ายและมี
บทบาทให้สังคมยอมรับ ปกป้องคุ้มครองสิทธิ
มนุษยชน เป็นต้น นอกจากนี้ สมาคมนัก
กฎหมายสิทธิมนุษยชนยังมีบทบาทในช่วงการ
เคลื่อนไหวของนักศึกษากระหว่างปี 2020 –
2021 ในประเด็นการต่อต้านการฟ้อง “คดีปิด
ปาก” หรือ SLAPPs ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐหรือ
ผู้มีอำนาจรัฐฟ้องแกนนำนักศึกษาที่
เคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย สมาคมนัก
กฎหมายสิทธิมนุษยชนยังทำหน้าที่รวบรวม
และจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องคดีเชิง
ยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในประเด็น
สาธารณะ นอกจากนี้ สมาคมนักกฎหมายสิทธิ
มนุษยชนยังทำประเด็นกองทุนยุติธรรม

สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้และต้องการขอรับการช่วยเหลือทางกฎหมาย และยังทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนและการศึกษาวิจัย พิจารณาร่างกฎหมายและตีความกฎหมายที่คำนึงถึงหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน (สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, 2564)

3. Foundation for Community Educational Media หรือมูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการศึกษาของชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง กฎหมาย หน้าที่สิทธิพลเมือง ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออก และแลกเปลี่ยนความเห็นทางสังคม ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น (มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน, 2564) บทบาทของมูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชนที่น่าสนใจคือ “เว็บไซต์ประชาไท” กล่าวคือประชาไทเป็นหนังสือพิมพ์อิสระบนเว็บไซต์ที่มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ เรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง และทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาลพลเอกประยุทธ์หลังการเลือกตั้ง รวมไปถึงเป็นพื้นที่สำคัญในการเผยแพร่กิจกรรมและการประท้วงของนักศึกษาที่เคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์

4. Internet Law Reform Dialogue (iLaw) หรือโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อไปให้ถึงหลักประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออก ระบบยุติธรรมที่เป็นธรรมตรวจสอบได้กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สร้างความตื่นตัวของสังคมและ

สร้างพื้นที่สำหรับการถกเถียงเรื่องของกฎหมายใหม่ ๆ ปฏิรูปกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงและกฎหมายที่กระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นต้น บทบาทของ iLaw ในช่วงการเคลื่อนไหวของนักศึกษาคือการรวบรวมรายชื่อผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งกว่า 70,000 รายชื่อเพื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญ (ฉบับ iLaw) ในวันที่ 22 กันยายน 2020 (ไอลอว์ (iLaw), 2563) ซึ่งการดำเนินการของ iLaw นี้เองนำไปสู่ข้อถกเถียงในสังคมเกี่ยวกับบทบาทของ iLaw ในฐานะองค์กรรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกรณีนางสาวหทัย ม่วงบุญศรี หรือ “อุ๋” อดีตนักร้องและนักแสดง ออกมาตั้งคำถามถึงที่มาของงบประมาณสนับสนุน iLaw ว่าเหตุใดจึงรับเงินจากสหรัฐอเมริกาและชาติอื่น ๆ และสร้างกิจกรรมเข้าชื่อเพื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงประเทศไทยหรือไม่ ทั้งนี้ iLaw อธิบายว่าองค์กรได้รับการสนับสนุนจากหลายแห่งมิใช่ NED เท่านั้น ยังมี Open Society Foundation (OSF) Heinrich Böll Stiftung (HBF) Fund for Global Human Rights (FGHR) American Jewish World Service (AJWS) และได้รับเงินสนับสนุนเป็นรายครั้งจากบริษัท Google และผู้สนับสนุนอิสระ (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

5. The 101 Percent Co., Ltd. (The101.world) ได้รับงบประมาณสนับสนุนตั้งแต่ปี 2017 - 2020 โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างงานวิจัย งานพัฒนาและสร้างสรรค์งานจัดการความรู้ งานสื่อสารความรู้ที่มีคุณภาพสูงบนพื้นฐานของหลักวิชาการที่

ถูกต้อง เผยแพร่องค์ความรู้แก่สังคมในวงกว้าง ในหลายช่องทาง รูปแบบของ The101.world มีลักษณะเป็นสื่อผสมที่มีความเป็นอิสระ ตรงไปตรงมา เปิดรับฟังความเห็นที่แตกต่าง เชื่อมมั่นในความหลากหลาย คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะและเชื่อในสิทธิเสรีภาพ บทบาทของ The101.world ในช่วงการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยของนักศึกษา นั้นได้เปิดพื้นที่ให้นักการเมือง นักวิชาการ และภาคประชาสังคม ได้มีช่องทางในการเสนอแนวคิดและข้อเสนอต่าง ๆ ผ่านคลิปสัมภาษณ์ และเวทีเสวนาทางวิชาการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เช่น โครงการรัฐธรรมนูญสนทนา หรือ Constitution Dialogue ครั้งที่ 5 ในวันที่ 7 เมษายน 2021 ที่มีผู้ร่วมเสวนา อาทิ สฤณี อาชวานันทกุล, จอน อึ้งภากรณ์, สมศักดิ์ ชุณหทศม์, วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร และดำเนินรายการโดย ประจักษ์ ก้องกีรติ ร่วมจัดโดยศูนย์วิจัย ดิเรก ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ดิวันโอวัน เปอร์เซนต์, 2564)

6. Rights for Justice Foundation (RJF) หรือมูลนิธิสิทธิเพื่อความยุติธรรม ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก NED ในปี 2020 กว่า 125,500 ดอลลาร์ ดำเนินงานภายใต้ชื่อ “ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน” ซึ่งถูกก่อตั้งหลังการเกิดรัฐประหารในปี 2014 โดยมีเป้าหมายเพื่อบันทึกข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลังการรัฐประหาร ให้ความเชื่อ

เหลือทางกฎหมายแก่ผู้ได้รับผลกระทบ และเผยแพร่ความรู้กฎหมายและการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนมีบทบาทมากในการเคลื่อนไหวของนักศึกษา โดยเฉพาะการช่วยเหลือเรื่องทางกฎหมายและส่งทนายความด้านสิทธิมนุษยชนเข้าไปช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม เช่น เมื่อแกนนำหรือผู้ชุมนุมถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์อำนาจขององค์กรรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ในประเด็นเรียกร้องสิทธิเสรีภาพเพื่อประชาธิปไตยและนิติรัฐ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนก็จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ รวมไปถึง คดีความเกี่ยวกับการกระทำนอกกฎหมายต่อบุคคลที่ใช้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย อย่างการควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การอุ้มหาย การทำผิดต่อร่างกาย หรือฆาตกรรมนอกกฎหมาย เป็นต้น (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2564)

นอกจากการสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางด้านสิทธิเสรี สิทธิมนุษยชน นิติธรรม และพัฒนาประชาธิปไตย NED ยังสนับสนุนงบประมาณแก่โครงการต่าง ๆ ที่ไม่ขึ้นตรงกับองค์กรใดโดยมีโครงการที่น่าสนใจ (National Endowment for Democracy, 2021) ดังนี้

1. Fostering Democratic Values and Practices เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนตั้งแต่ปี 2017 – 2020 โดยในปี 2020 ได้รับจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากเดิม 32,000 เพิ่มงบให้อีก 45,000 ดอลลาร์ โดยโครงการ

ดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยของนักเคลื่อนไหวระดับรากหญ้า โครงการนี้จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน การประชุมหารือกับชุมชนท้องถิ่นจาก 6 จังหวัด และเวทีสาธารณะเพื่อเน้นย้ำถึงความท้าทายต่อประชาธิปไตย กิจกรรมเหล่านี้สร้างความเชื่อมโยงที่แน่นแฟ้นระหว่างภาคประชาสังคมและวางรากฐานสำหรับเครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

2. Strengthening Youth Activists' Capacity to Promote Democracy หรือ การเสริมสร้างศักยภาพของนักเคลื่อนไหวเยาวชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในปี 2019 เท่านั้น จำนวน 40,000 ดอลลาร์ ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย นักกิจกรรมและผู้นำชุมชนในการสร้างเครือข่ายและร่วมมือกันเพื่อปกป้องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน องค์กรจะประสานชุดการประชุมการเรียนรู้และเวทีสำหรับผู้สนับสนุนจาก 4 ภูมิภาคของประเทศเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการสร้างและขยายเครือข่ายในท้องถิ่นของตน โปรแกรมนี้ยังให้การสนับสนุนนักเคลื่อนไหวในการดำเนินการริเริ่มร่วมกันและการรณรงค์เพื่อการสนับสนุนในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

3. Strengthening Collaboration for Democracy หรือการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อประชาธิปไตยในกระบวนการทางการเมือง โดยได้รับงบประมาณในปี 2020 มากถึง

177,500 ดอลลาร์ ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน โดยจัดตั้งเวทีสำหรับผู้สนับสนุนประชาธิปไตยเพื่อร่วมมือกันในการริเริ่มร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาหลักเกี่ยวกับประชาธิปไตย กิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินการตามแนวทางสองแนวทาง ได้แก่ ความร่วมมือในการสนับสนุนเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปประชาธิปไตยตลอดจนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ มีพื้นที่ในการเสริมสร้างทักษะของพวกเขาในด้านต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการศึกษาประชาธิปไตย

4. Strengthening Activists' Capacity to Engage in Democracy Building หรือการเสริมสร้างศักยภาพของนักเคลื่อนไหวในการมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตย โดยได้รับงบประมาณในปี 2020 จำนวน 32,700 ดอลลาร์ ซึ่งโครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย องค์กรจะดำเนินการฝึกอบรมหลายชุดเกี่ยวกับการสร้างประชาธิปไตยและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด รวมถึงบทเรียนที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจะพัฒนาศูนย์ทรัพยากรออนไลน์และฐานข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลและเครื่องมือแก่นักเคลื่อนไหวเพื่อช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมในการสนับสนุนเชิงกลยุทธ์มากขึ้น โครงการนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ทักษะของตนในการออกแบบโครงการริเริ่มในการสนับสนุนร่วมกัน

ตารางที่ 1 รายชื่อองค์กรพัฒนาเอกชนไทยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก NED ระหว่าง 2016-2020

No.	Organization Name and Projects	2016	2017	2018	2019	2020
1	International Republican Institute (IRI)	\$420,000	\$405,000	\$400,000		\$250,000
		\$193,499				
2	ENLAWTHAI Foundation	\$50,000				
3	Center for International Private Enterprise (CIPE)	\$223,224	\$257,361	\$429,269	\$335,250	
4	Media Inside Out Group	\$33,000	\$15,000			
5	Strengthening Grassroots Leaders' Capacity to Promote Democracy*	\$31,100				
6	Union for Civil Liberty	\$125,500	\$125,500	\$104,700	\$125,500	
7	Solidarity Center (SC)	\$684,255	\$754,904	\$755,000	\$830,000	\$728,300
		\$76,947		\$469,000		
8	Cafe Democracy	\$35,000	\$35,000	\$34,769	\$36,000	\$50,000
9	Thai Poor Act	\$58,000		\$51,000	\$50,000	\$72,000
10	Thai Volunteer Service	\$80,000	\$80,000	\$72,000	\$72,000	\$77,000
11	Human Rights Lawyers Association (สมาคมทนายความสิทธิมนุษยชน)	\$50,000	\$50,000	\$47,000	\$50,000	\$50,000
12	Foundation for Community Educational Media (ประชาไท)	\$50,000	\$50,000	\$41,670	\$50,000	\$70,000
13	Promoting Human Rights*	\$35,000				
14	Strengthening Civil Society to Promote Democracy*	\$44,300	\$52,220	\$50,000	\$45,000	\$63,000
15	Fostering Citizen Engagement in Advancing Democracy*	\$40,200	\$50,000			
16	Thai Civil Rights and Investigative Journalism [TCIJ]	\$30,300	\$30,000			
17	National Democratic Institute for International Affairs (NDI)	\$225,000	\$440,000	\$415,000		\$415,000
18	Internet Law Reform Dialogue (ILaw)	\$32,800	\$40,000	\$40,000	\$48,000	\$52,000
19	Strengthening Community Leaders' Capacity to Promote Democracy*		\$31,100	\$40,000		
20	Strengthening Regional Human Rights Networks*		\$45,000	\$47,830	\$85,000	
21	Fostering Democratic Values and Practices*		\$50,000	\$45,000	\$45,000	\$32,000
						\$45,000
22	Asian Network for Free Elections Foundation (ANFREL)		\$70,000	\$80,000	\$100,000	\$100,000
23	The Isaan Record		\$43,118	\$50,000	\$45,000	\$45,000
24	Makhamporn Foundation (มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มัชฌิม)		\$51,000			
25	Strengthening Grassroots Leaders' Capacity to Promote and Protect Human Rights*		\$35,000			
26	ENLAWTHAI Foundation		\$55,000	\$60,000	\$60,000	\$60,000
27	The 101 Percent Co., Ltd. (The101.world)		\$50,000	\$70,000	\$70,000	\$90,000
						\$80,000
28	Strengthening Democracy and Human Rights Advocacy*			\$40,800	\$36,000	\$41,000
29	Fostering Citizen Participation in Advancing Democracy and Human Rights*			\$50,000	\$50,000	\$60,000
						\$15,300
30	Strengthening 'Youth Activists' Capacity to Promote Democracy*				\$40,000	
31	Expanding Awareness of Democratic Values*					\$133,000
32	Rights for Justice Foundation (RJF) (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน)					\$125,500
33	Punch Up World Co. Ltd.					\$61,000
						\$33,465
34	Fostering Public Understanding and Dialogue on Democratic Reforms*					\$31,000
35	Strengthening Collaboration for Democracy*					\$177,500
36	Strengthening Grassroots Engagement in Promoting Democracy*					\$70,000
37	Rocket Media Lab					\$80,000
39	Strengthening Activists' Capacity to Engage in Democracy Building*					\$32,700
38	Supporting Local Communities to Advocate for Human Rights Protection*					\$47,500
รวมแต่ละปี		\$2,518,125	\$2,785,203	\$3,393,038	\$2,172,750	\$3,187,265
รวมทั้งหมด				\$14,056,381		

เครื่องหมาย * หมายถึง โครงการที่ไม่ปรากฏองค์กรผู้รับผิดชอบ

(ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ National Endowment for Democracy ระหว่างปี 2016-2020)

จากข้อมูลข้างต้นเราจะพบว่า สหรัฐอเมริกาให้งบประมาณสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และโครงการเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะในปี 2018 และ 2020 ปีละกว่า 3 ล้านดอลลาร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สหรัฐอเมริกายังคงมีบทบาทในประเทศไทย แม้จะมีใช้ทางตรงก็ตาม แต่บทบาทแบบ Soft power นี้ก็นำมาสู่ข้อถกเถียงในสาธารณะว่า สหรัฐอเมริกากำลังมีบทบาทเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยหรือไม่ โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศไทยเกิดการชุมนุมทางการเมืองอันนำไปสู่การชุมนุมขับไล่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ กลุ่มอนุรักษนิยมที่สนับสนุนรัฐบาลตั้งข้อสังเกตว่าสหรัฐอเมริกาอาจอยู่เบื้องหลังแกนนำนักศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกมาปฏิเสธการสนับสนุนกลุ่มของนักศึกษาตั้งนี้

“รัฐบาลสหรัฐฯ มิได้ให้เงินทุนหรือให้การสนับสนุนอื่นใดแก่การประท้วงใด ๆ ในประเทศไทย สหรัฐฯ มิได้สนับสนุนบุคคลหรือพรรคการเมืองใด หากแต่เราสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมในฐานะมิตรประเทศของไทย เราสนับสนุนให้ทุกฝ่ายดำเนินการใด ๆ ด้วยความเคารพและระมัดระวังต่อไป ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพูดคุยอย่างสร้างสรรค์ถึงแนวทางในการที่ประเทศจะก้าวต่อไปข้างหน้า” (สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2563)

สุดท้าย คำถามเกี่ยวกับผู้อยู่เบื้องหลังการชุมนุมของนักศึกษาได้รับการสำรวจจาก

สำนักโพลชื่อดังอย่าง “นิด้าโพล” หรือศูนย์สำรวจความคิดเห็น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทำการสำรวจความคิดเห็นประชาชนอายุ 18 ขึ้นไป ระหว่างวันที่ 8 - 10 กุมภาพันธ์ 2021 จำนวน 1,315 ตัวอย่างในประเด็น “กลุ่มราษฎรหรือมือบสามนิ้ว ณ เวลานี้” หนึ่งในคำถามระบุว่า “ท่านคิดว่ากลุ่มราษฎรหรือมือบสามนิ้วมีผู้อยู่เบื้องหลังหรือไม่” ผลการสำรวจพบว่า “มีผู้อยู่เบื้องหลัง” ร้อยละ 65.25 “ไม่มีผู้อยู่เบื้องหลัง” ร้อยละ 34.75 (นิด้าโพล, 2564) แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการชุมนุมของนักศึกษาที่มีผู้อยู่เบื้องหลัง แต่อย่างก็ตาม แม้ไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าสหรัฐอเมริกาอยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวของนักศึกษา แต่จากการศึกษาเราจะพบว่า สหรัฐอเมริกามีบทบาทสูงในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ซึ่งคงไม่เรื่องแปลกหากฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลจะตั้งคำถามถึงสหรัฐอเมริกากับการแทรกแซงกิจการภายในของไทย ทั้งนี้ บทบาทดังกล่าวผู้เขียนมองว่าเป็นการให้ทุนสนับสนุนตามนโยบายปกติของสหรัฐอเมริกาเพื่อส่งเสริมคุณค่าเสรีประชาธิปไตยแบบสากลและเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าที่สามารถคาดคะเนทิศทางได้ดีกว่าในระบอบเผด็จการ

สรุป

สหรัฐอเมริกามีบทบาทต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อดำเนินการตามนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในบริบทสงครามเย็น ขณะนั้นประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือ

ด้านการทหารและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เติบโตอย่างมีนัยสำคัญ รวมไปถึง การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและระบอบอำนาจนิยมเพื่อควบคุมแรงงานและองค์กรชาวนาไม่ให้ลุกฮือตามแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลังสงครามเย็นสหรัฐอเมริกาปรับนโยบายเป็นแบบ Soft power ผ่านการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนแก่องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) โดยสามารถเขียนคำร้องมายัง National Endowment for Democracy (NED) เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องของโครงการเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยต่าง ๆ ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยจาก NED ระหว่างปี 2016-2020 กว่า 14 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 448 ล้านบาท รวมไปถึงการอบรมพัฒนาต่าง ๆ และทุนวิจัยผ่าน US Agency for International Development (USAID)

ปัจจุบันสหรัฐอเมริกายังคงให้ความสำคัญและมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ อย่าง พม่า เวียดนาม บังคลาเทศ ศรีลังกา แอฟริกา ฯลฯ โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทเรียกร้องประชาธิปไตย สื่อออนไลน์ที่สนับสนุนแนวทางเสรีประชาธิปไตย อาทิ โครงการอินเทอร์เน็ต

เพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw), The101.world, ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงโครงการการเสริมสร้างศักยภาพของนักเคลื่อนไหวเยาวชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย และโครงการการเสริมสร้างศักยภาพของนักเคลื่อนไหวในการมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ทุนสนับสนุนองค์กรเหล่านี้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย ทั้งนี้ การให้ทุนสนับสนุนองค์กรเหล่านี้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยหรือไม่ โดยเฉพาะในช่วงการชุมนุมของนักศึกษาในปี 2020 - 2021 และบทบาทของ iLaw ในการรวบรวมรายชื่อเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าสหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงกิจการภายในของไทย แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกามีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมประชาธิปไตย ดังที่ปรากฏการให้ทุนกับองค์กรต่าง ๆ รวมไปถึงการให้ทุนวิจัยและสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องแก่นักวิชาการไทยผ่านหน่วยงาน USAID, Human right watch และ NED เป็นต้น

แหล่งอ้างอิง

ดิ วันโอวัน เปอร์เซนต์. (2564). *Constitution Dialogue : รัฐธรรมนูญสนทนา*. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/category/constitution-dialogue/>

- นิด้าโพล. (2564). *กลุ่มราษฎรหรือมือบสามนิ้ว ณ เวลานี้*. สืบค้นจาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=491
- บีบีซีไทย. (2563, 30 ตุลาคม). *แฟลชม็อบนักศึกษา ถึง ชุมนุมใหญ่ของ "คณะราษฎร 2563" ลำดับเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองปี 2563*. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54741254>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563, 5 พฤศจิกายน). *iLaw เผย 6 แหล่งทุนสนับสนุน หลัง “อู๋ หฤทัย” กล่าวหาได้รับเงินจากอเมริกา-ยิว*. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/social-media-viral/news-550474>
- มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน. (2564). *วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งมูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน*. สืบค้นจาก <https://www.fcem.info/th>
- มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม. (2564). *มอส. คือใคร*. สืบค้นจาก <https://www.thaivolunteer.org/tvs-มอส>
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2564). *หลักเกณฑ์ช่วยเหลือคดี*. สืบค้นจาก <https://tlhr2014.com/casesguidelines>
- สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2563, 11 กันยายน). *แถลงการณ์แก้ไขข้อมูลบิดเบือน*. สืบค้นจาก <https://th.usembassy.gov/th/statement-refuting-disinformation-th/>
- สมชัย แสงภูมิ และคณะ. (2562). *นักศึกษากับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในวันครบรอบ 1 ปี การทำรัฐประหารของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 12(1), 1089-1106*. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/141352>
- สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน. (2564). *รายละเอียดสมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน*. สืบค้นจาก <https://naksit.net/about/>
- ไอลอร์ (iLaw). (2563, 15 กันยายน). *ภาคประชาชนบุกสภา แจกครบ 50,000 ชื่อแก้รัฐธรรมนูญแล้ว*. สืบค้นจาก <https://www.ilaw.or.th/node/5749>
- Girling, J. L. S. (1981). *Thailand: Society and Politics*. New York: Cornell University Press.
- Glassman, J. (2004). *Thailand at the Margins: Internationalization of the State and the Transformation of Labour*. New York: Oxford University Press.
- Harding, B. (2018, 7 August). *Moving the U.S-Thailand Alliance Forward*. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/moving-us-thailand-alliance-forward>
- Jäger, K. (2012). Why did Thailand's middle class turn against a democratically elected government? The information-gap hypothesis. *Democratization*, 19(6), 1138-1165. doi:10.1080/13510347.2011.623353
- Knack, S. (2004). Does Foreign Aid Promote Democracy?. *International Studies Quarterly*, 48(1), 251-266. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/3693571>

- McCargo, D. (2005). Network Monarchy and Legitimacy Crises in Thailand. *The Pacific Review*, 18(4), 466-519. doi:10.1080/09512740500338937
- Meernik, J., Krueger, E. L., & Poe, S. C. (1998). Testing Models of U.S. Foreign Policy: Foreign Aid during and after the Cold War. *The Journal of Politics*, 60(1), 63-85. doi:10.2307/2648001
- Miller, Z. J. (2014, 22 May). *U.S. Condemns Thai Takeover As a Coup, Leaving Aid in Question*. Retrieved from <https://time.com/109601/us-thailand-coup/>
- Murashima, E. (1988). The Origin of Modern Official State Ideology in Thailand. *Journal of Southeast Asian Studies*, 19(1), 80-96. doi:10.1017/S0022463400000345
- National Endowment for Democracy. (2021). *Grants Database Thailand 2016-2020*. Retrieved from <https://www.ned.org/>
- Painter, M. (2006). Thaksinisation or Managerialism? Reforming the Thai Bureaucracy. *Journal of Contemporary Asia*, 36(1), 26-48. doi:10.1080/00472330680000031
- Peceny, M. (1995). Two Paths to the Promotion of Democracy during U.S. Military Interventions. *International Studies Quarterly*, 39(3), 371-401.
- Scott, J. M. (1999). Transnationalizing Democracy Promotion: The role of Western Political Foundations and Think-tanks. *Democratization*, 6(3), 146-170. doi:10.1080/13510349908403625
- Scott, J. M., & Steele, C. A. (2005). Assisting democrats or resisting dictators? The nature and impact of democracy support by the United States National Endowment for Democracy, 1990-99. *Democratization*, 12(4), 439-460. doi:10.1080/13510340500225947
- Senate Committee on Foreign Relations. (2020). *Menendez, Durbin, Colleagues Introduce Senate Resolution in Support of Thailand's Pro-Democracy Movement*. Retrieved from <https://www.foreign.senate.gov/press/ranking/release/menendez-durbin-colleagues-introduce-senate-resolution-in-support-of-thailands-pro-democracy-movement>
- Strangio, S. (2020). *US Senate Resolution Voices Support for Thai Protesters*. Retrieved from <https://thediplomat.com/2020/12/us-senate-resolution-voices-support-for-thai-protesters/>